

ØF- notat nr. 03/2008

TaKT opplæring

**Sluttrapport
av**

Torhild Andersen

Østlandsforskning

Østlandsforskning er et forskningsinstitutt som ble etablert i 1984 med fylkeskommunene og høgstyrene/de regionale høgstyresentra i fylkene Oppland, Hedmark og Buskerud som stiftere i samarbeid med Kommunaldepartementet.

Østlandsforskning er lokalisert i høgstyremiljøet på Lillehammer og har i tillegg kontorer i Hamar. Instituttet driver anvendt, tverrfaglig og problemorientert forskning og utvikling.

Østlandsforskning er orientert mot en bred og sammensatt gruppe brukere. Den faglige virksomheten er konsentrert om to områder:

Næringsliv og regional utvikling
Velferd, organisasjon og kommunikasjon

Østlandsforskning sine viktigste oppdragsgivere er departement, fylkeskommuner, kommuner, statlige etater, råd og utvalg, Norges forskningsråd, næringslivet og bransjeorganisasjoner.

Østlandsforskning har samarbeidsavtaler med Høgskolen i Lillehammer, Høgskolen i Hedmark og Norsk institutt for naturforskning. Denne kunnskapsressursen utnyttes til beste for alle parter.

ØF- notat nr. 03/2008

TaKT opplæring

Sluttrapport

av

Torhild Andersen

østlandsforskning

Tittel: TaKT opplæring. Sluttrapport

Forfatter: Torhild Andersen

ØF-notat nr.: 03 /2008

ISSN nr.: 0808-4653

Prosjektnummer: 10120 og 10171

Prosjektnavn: TaKT Opplæringsprogram

Oppdragsgiver: Sosial og helsedirektoratet/ Helsedirektoratet

Prosjektleder: Torhild Andersen

Referat: Østlandsforskning og Høgskolen i Lillehammer ved Avdeling for Helse- og Sosialfag og Senter for Livslang Læring har utviklet og gjennomført, på oppdrag fra Sosial- og helsedirektoratet, et kompetansehevingsprogram for ansatte i kommune-Norge som jobber med familier med barn med funksjonsnedsettelse i årene 2006 - 2008. Opplæringsprogrammet er en del av direktoratets satsing for bedre tilrettelegging av det kommunale tjenestetilbudet til barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier (TaKT).

Dette notatet dokumenterer og oppsummerer noen av erfaringene og peker på noen behov for oppfølging utover prosjektperioden.

Emneord: Barn med nedsatt funksjonsevne, tverrfaglig samarbeid, opplæring, kompetanseutvikling, organisasjonslæring, organisering av kommunale tjenester

Dato: Juli 2008

Antall sider: 36

Pris: 80,-

Utgiver: Østlandsforskning
Postboks 223
2601 Lillehammer

Telefon 61 26 57 00
Telefax 61 25 41 65
e-mail: post@ostforsk.no
<http://www.ostforsk.no>

Dette eksemplar er fremstilt etter KOPINOR, Stenergate 1 0050 Oslo 1. Ytterligere eksemplar fremstilling uten avtale og strid med åndsverkloven er straffbart og kan medføre erstatningsansvar.

Forord

Østlandsforskning (ØF) og Høgskolen i Lillehammer (HIL) ved Avdeling for Helse- og Sosialfag (AHS) og Senter for Livslang Læring (SeLL) fikk i 2005 i oppdrag fra Sosial- og helsedirektoratet (SHdir) å utvikle og etter hvert også gjennomføre et kompetansehevingsprogram for ansatte i kommune-Norge som jobber med familier med barn med funksjonsnedsettelse. Opplæringsprogrammet er en del av direktoratets satsing for bedre tilrettelegging av det kommunale tjenestetilbudet til barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier (TaKT).

Utviklingsfasen, innhold i kurset og erfaringer er tidligere dokumentert i ØF-notat nr. 14/2006 *Utviklingsfasen* og ØF-notat nr. 13/2007 *Evaluering og ideer til videreføring*. Innholdet i kurset er i hovedsak samlet i TaKT studiehefte, utgitt av Sosial- og helsedirektoratet i 2007, som er distribuert til alle deltakere og kommuner. Dette notatet utgjør sluttrapporten med erfaringer fra hele gjennomføringsperioden og peker på noen behov for videre oppfølging og forskning.

Opplæringsprogrammet er løpet av årene 2006 - 2008 gjennomført i alle fylker, i noen fylker også to ganger. I alt har 1234 deltakere i tverrfaglige grupper fra 282 kommuner/ bydeler gjennomført. En sentralt pedagogisk grep har vært at kommunene melder på en tverrfaglig gruppe, som jobber sammen gjennom kurset med presentasjon av en "god løsning" fra sin kommune og om en handlingsplan for "veien videre". Intensjonen er at samarbeidet om implementering av nye ideer og videreføringen av gode løsninger i kommunen/bydelen skal fortsette også videre etter kurset.

For oss som er involvert i gjennomføringen av TaKT opplæringsprogram har det vært både lærerikt og inspirerende å møte dyktige og engasjerte fagfolk fra små og store kommuner i ulike deler av dette langstrakte landet. Samlingene avdekker at det finnes mye erfaring, mange gode ideer og ordninger i kommunene, som det er viktig å formidle videre til andre. Dette er så langt gjort gjennom samlingene og gjennom kursets elektroniske Idebank, på direktoratets hjemmesider.

De som har utgjort den faste "TaKT-stokken" er Bente Monset, Trude Eide, Liv Altmann, Ingvild Sigstad Begg, Liv Madsen, Stein Amundsen, Ole-Petter Askheim og Ole Wattne. I tillegg har vikarene Svein Helgesen, Kenneth Tilley, Håkon Glommen Eriksen, Lasse Skau og Sigrun Hoel trådd til når det har trengtes. De fortjener alle en stor takk for god innsats og farting Norge rundt! Torhild Andersen

ved Østlandforskning har vært prosjektleder for TaKT opplæringsprogram. Tor Arnesen ved ØF har bistått ved den elektroniske spørreundersøkelsen til deltakerne og Ann Iren Linnerud ved ØF har bistått med praktisk arbeid.

Takk fortjener også Fylkesmannen ved deres kontaktpersoner, for godt samarbeid om praktisk tilrettelegging og rekruttering lokalt. Takk også til våre oppdragsgivere i Sosial- og Helsedirektoratet (Helsedirektoratet etter 1.april 2008) Christin Bauer, Birgit Friele og Sølvi Holmgren for godt og konstruktivt samarbeid hele veien.

Vi vil ikke minst takke alle kursdeltakerne, som har bidratt til spennende samlinger og også gitt oss viktige tilbakemeldinger gjennom en elektronisk spørreundersøkelse og på andre måter.

Lillehammer, juli 2008

Torhild Andersen
prosjektleder

Innhold

1	Innledning.....	7
1.1	Utvikling av TaKT- opplæringsprogrammet	7
1.2	Opplæringsprogrammets innhold og organisering.....	7
1.3	Gjennomføring.....	9
1.4	Idebanken.....	10
1.5	Handlingsplaner for veien videre.....	10
2	Deltakernes erfaringer.....	11
2.1	Nytte.....	12
2.2	Økt kunnskap	12
2.3	Bedre ferdigheter	13
2.4	Nye ideer.....	13
2.5	Utvidet samarbeid.....	13
2.6	Den enkeltes muligheter for å bidra til endring	14
2.7	Samarbeid med brukerne	14
3	Oppfølging av TaKT.....	17
3.1	Formidling fra Idebanken.....	17
3.2	Hvordan går det videre? Oppfølgingsdager	18
3.3	Forankring i ledernivå.....	18
3.4	Skreddersydde kommuneprosesser	19
3.5	Koordinerende enheter, individuelle planer og koordinatorene	19
4	Evaluerings og forskning	21
4.1	Casestudier.....	21
4.2	Oppfølgende spørreundersøkelser.....	22
4.3	Tema for videre forskning.....	22
	Vedlegg.....	23
	Handlingsplan for veien videre - eksempler	23
	TaKT Idebanken Oversikt.....	31

1 Innledning

1.1 Utvikling av TaKT- opplæringsprogrammet

Østlandsforskning og Høgskolen i Lillehammer fikk i april 2005 i oppdrag fra Sosial- og Helsedirektoratet å utvikle et kompetansehevingsprogram som retter seg mot saksbehandlere og andre i kommunene som samarbeider med barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier (brev fra SHdir 22.04.05). Opplæringsprogrammet var en del av direktoratets satsing for bedre tilrettelegging av det kommunale tjenestetilbudet til barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier (TaKT), som en oppfølging av St.melding 40 (2002-2003) Nedbygging av funksjonshemmende barrierer.

Utviklingsprosjektet omfattet i utgangspunktet tre faser:

1. Utvikling av læremidler høst 05
2. Utprøving vår 06
3. Ferdigstilling, implementering og klargjøring til gjenbruk mai/juni 06.

Både utviklingsfasen og senere gjennomføringsfasen har vært organisert som et samarbeidsprosjekt mellom Østlandsforskning, Avdeling for Helse- og sosialfag ved HIL og Senter for Livslang Læring ved HIL. Utviklingsfasen er dokumentert i ØF-notat nr.14/2006.

1.2 Opplæringsprogrammets innhold og organisering

Opplæringen har vært tilbudt som kurs uten eksamen eller som en videreutdanning ved Høgskolen i Lillehammer som gir 15 studiepoeng. Opplæringsprogrammet omfatter regionale samlinger, selvstudier og jobbing i kommunale/interkommunale nettverk.

Opplæringsprogrammet er inndelt i tre tema som avspeiles i de tre modulene

- 1: Familier med barn med funksjonsnedsettelse – i politikken og i hverdagen
- 2: Det gode møtet – om kommunikasjon og samhandling
- 3: Gode løsninger – hva er det? Hvordan få det til?

Opplæringen er organisert fylkesvis i tre samlinger à to dager. Samlingene følger de tre temaene. Arbeidsformen varierer mellom samlingene. Samling 1 er den som er mest preget av forelesninger og forskningsformidling, men omfatter også gruppediskusjoner og oppstart av arbeid i kommunale/interkommunale nettverk. Samling 2 er først og fremst en trenings- og øvingssamling, med øvelser, kortere forelesninger, plenumsdiskusjoner og refleksjoner. Samling 3 er dels viet deltakernes egne presentasjoner av gode løsninger og refleksjoner over disse. Samlingen er også en arena for møte mellom kommunene og noen av deres viktigste samarbeidsparter, bl.a. brukerorganisasjoner.

Mellom samlingene (4-6 ukers mellomperioder) jobber deltakerne i kommunale/interkommunale nettverk med en gjennomgangsoppgave som skal presenteres på siste samling. En idè med opplæringsprogrammet er at deltakerne skal starte opp og videreføre egne faglige nettverksgrupper, dersom ikke slike strukturer allerede er etablert og fungerer godt. I mange kommuner er det allerede etablerte veldrevne team som arbeider med spørsmål og arbeidsoppgaver knyttet til familier med funksjonshemmede barn, som kan fortsette sitt arbeid innenfor opplegget.

TaKT har hatt - så lenge satsingen varte – ett eget nettsted www.shdir.no/takt. Opplæringsprogrammets nettsted ligger som et av valgene her. Nettstedet inneholder praktisk info om opplæringen, faglig stoff og ikke minst alle kommunegruppenes gode løsninger og ideer under "Idebanken". Opplæringsprogrammets nettsted driftes av HIL, mens selve TaKT- siden ligger hos SHdir.

Til TaKT- opplæringen er det laget en DVD. Hovedfilmen Jakten på de gode løsningene er på 35 minutter. Vi følger her familien Askeladd – mor, far, Per og Pål og lille Ester, som er født med en funksjonsnedsettelse – på deres vei fra den første, forvirrende tiden på sykehuset, gjennom møter med ulike hjelpere i det mangehodete tjenesteapparatet og fram til de inspirert av andre foreldre og i samarbeide med gode hjelpere finner løsninger for tilværelsen. I tillegg til eventyret om familien Askeladd møter vi to foreldre "fra virkeligheten", Stein Ivar og Mette-Lise, som deler sine erfaringer med oss. Filmen er laget slik at den kan vises i sin helhet, men den er også inndelt i enkeltscener som kan vises hver for seg som utgangspunkt for oppgaver og diskusjon. I tillegg inneholder DVDen fire reportasjer som eksempler på "Gode løsninger". Prinsesse Märtha Louise deltar på TaKT-DVDen med en introduksjon laget for anledningen.

Det er utgitt et studiehefte til DVDen, som i hovedsak omfatter tema, fagstoff, oppgaver og øvelser fra TaKT-kurset. Hftet er distribuert til alle deltakerne, til alle kommuner og fylkesmenn og kan bestilles fra Helsedirektoratet eller lastes ned fra direktoratets nettsider.

Gjennomføring av opplæringsprogrammet har vært turnert av et faglig team med utgangspunkt i medarbeidere fra Høgskolen i Lillehammer og Østlandsforskning, hvor det er en eller to fagansvarlige som gjennomfører hver av de tre samlingene. De faglig involverte møtes jevnlig for utveksling av erfaringer og samordning. Senter for Livslang læring er ansvarlig for praktisk organisering av videreutdanningstilbudet, løpende kontakt med kursdeltakerne og drift av nettsted. Fylkesmennene har ansvaret for informasjon til kommunene, rekruttering og påmelding. De er også lokale arrangører for samlingene.

1.3 Gjennomføring

Oppdraget fra SHdir ble etter avtale justert (versjon 22.06.05) med et tillegg om en fase 4 – implementering i alle fylker 01.07.06 til 01.07.07, senere ytterligere utvidet til ut 2007, samt 8 ekstra gjennomføringer i fylker/regioner der det var etterspørsel etter en ”runde 2” (brev fra SHdir 09.05.2006, 21.11.2006, 20.04.2007).

I løpet av 2006 - 08 er TaKT Opplæringsprogram gjennomført i 27 ganger. I alt har omlag 1230 deltakere fra 282 kommuner/bydeler, samt enkelte habiliteringstjenester, brukerorganisasjoner og andre parter deltatt på tre samlinger à to dager.

Pr. juli 08 har 114 deltakere tatt TaKT som videreutdanning og gått opp til eksamen ved Høgskolen i Lillehammer. Dette antallet vil øke noe, da det vil bli arrangert ytterligere en eksamen høsten 08. Tabellen nedenfor viser oversikt over alle kursrundene med antall deltakere og kommuner/bydeler.

		Deltakere	Komuner/ bydeler
Vår 2006	Sør-Trøndelag (pilot)	56	14
Høst 2006	Østfold	48	11
Høst 2006	Nordland	62	15
Høst 2006	Hordaland	60	11
Høst 2006	Telemark	51	12
Høst 2006 - jan 2007	Troms	50	14
Høst 2006 - jan 2007	Vestfold	50	10
Høst 2006 - vår 2007	Hedmark	50	13
Høst 2006 - vår 2007	Oppland	50	14
Vår 2007	Buskerud	48	10
Vår 2007	Akershus	59	12
Vår 2007	Finnmark	25	5
Vår 2007	Oslo	58	12
Vår 2007	Nord-Trøndelag	47	14
Vår 2007 - høst 2007	Nordland II (Lofoten /Vesterålen)	35	12
Høst 2007	Møre og Romsdal	40	11
Høst 2007	Vest-Agder	49	7
Høst 2007	Aust-Agder	36	10
Høst 2007	Rogaland	55	16
Høst 2007	Sogn og Fjordane	47	12
Høst 2007 - jan 2008	Hordaland II	46	16
Vår 2008	Buskerud og Vestfold II	45	9
Vår 2008	Hedmark og Oppland II	46	11
Vår 2008	Oslo og Akershus II	26	8
Vår 2008	Nord- og Sør - Trøndelag II	24	5
Vår 2008	Møre og Romsdal II	30	11
Vår 2008	Sogn og Fjordane II	36	10
	Totalt antall	1234	282¹

¹ 14 kommuner/bydeler har vært representert i flere runder, totalsummen er derfor mindre enn summen av kommuner/bydeler som deltok i hver enkelt gjennomføring.

1.4 Idebanken

Mellom de tre samlingene har deltakerne jobbet i kommunale/interkommunale nettverk med en *gjennomgangsoppgave* som skal føre fram til presentasjon av en god løsning/ide på siste samling. De ”gode løsningene” legges så ut i en Idebank på opplæringsprogrammets nettsted. Idebanken rommer ved prosjektets slutt 99 bidrag. Oversikt over disse følger som vedlegg til dette notatet.

1.5 Handlingsplaner for veien videre

En idè med opplæringsprogrammet er at deltakerne skal starte opp og videreføre egne tverrfaglige nettverksgrupper, dersom ikke slike strukturer allerede er etablert og fungerer godt i egen kommune. Noen steder er det naturlig og hensiktsmessig å søke sammen med nabokommune/-bydel i interkommunale nettverk. Det siste deltakerne gjør før de reiser fra siste samling er, i den enkelte kommunale/interkommunale gruppe, å lage en forpliktende handlingsplan for *veien videre*, hvordan de skal jobbe sammen etter endt kurs. Forankring og implementering videre i kommuneorganisasjonen er viktige stikkord i denne sammenhengen. Handlingsplanene/nettverkene kan også omfatte samarbeidspartnere utenom kommunen. Aktuelle samarbeidspartnere er her NAV-/trygdekontor, hjelpemiddelkontor, habiliteringstjeneste (helseforetak), familievernkontor (BUFETAT), lærings- og mestringssentre (helseforetak), brukerorganisasjoner og andre. Det foreligger nå omlag 250 slike handlingsplaner for veien videre. Noen eksempler følger som vedlegg til dette notatet.

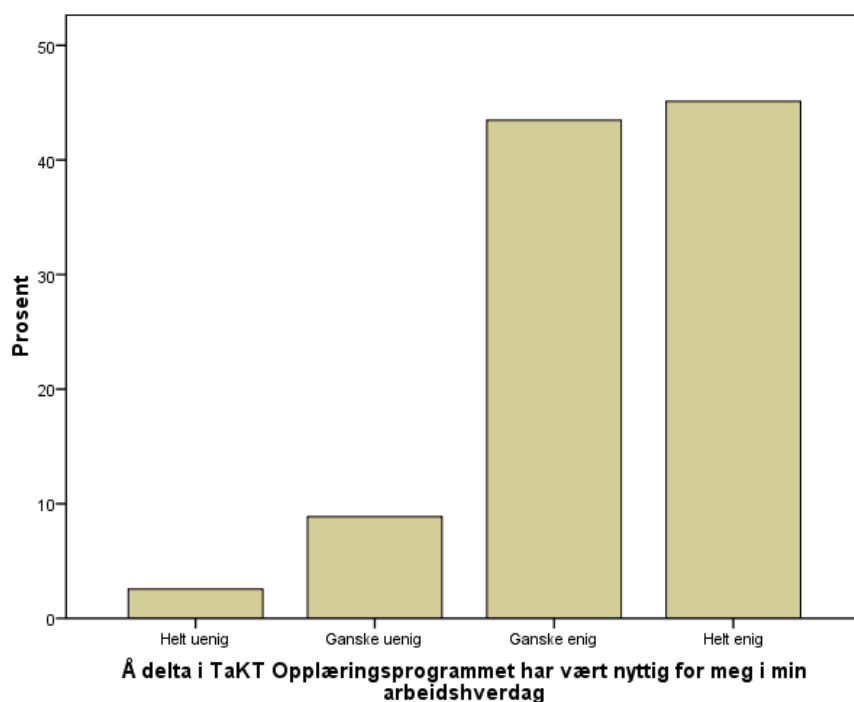
2 Deltakernes erfaringer

	Helt uenig	Ganske uenig	Ganske enig	Helt enig	Sum
Jeg har fått mer kunnskap om den velferdspolitiske rammen rundt barn med funksjonsnedsettelse	2,8 %	11,8 %	54,9 %	30,4 %	100 %
Jeg har økt min kompetanse på aktuelle lover, regler, ytelse og tjenester	3,3 %	11,8 %	51,4 %	33,5 %	100 %
Jeg har fått økt innsikt i familienes utfordringer i hverdagen og i møte med hjelpeapparatet	3,1 %	12,1 %	42,9 %	42,0 %	100 %
Jeg har blitt bevisst betydningen av min egen kommunikasjon	2,8 %	6,7 %	43,8 %	46,7 %	100 %
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon og samhandling med brukere	3,6 %	12,2 %	55,1 %	29,1 %	100 %
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon på tvers av faggrenser, sektorer og forvaltningsnivå	3,3 %	14,5 %	54,2 %	28,0 %	100 %
Jeg har blitt bevisst egne muligheter for å skape endringer i egen organisasjon	2,7 %	15,8 %	57,8 %	23,6 %	100 %
Jeg har fått nye ideer til løsninger	1,6 %	6,2 %	48,7 %	43,5 %	100 %
Jeg har formidlet gode ideer til andre	1,2 %	13,2 %	57,3 %	28,3 %	100 %
Jeg vet nå mer om hvor jeg kan lete etter gode ideer	4,0 %	6,1 %	38,2 %	55,2 %	100 %
Jeg har gått inn i nye samarbeidsrelasjoner i egen kommune	11,3 %	23,5 %	39,4 %	25,8 %	100 %
Jeg har funnet nye samarbeidsparter i andre kommuner	11,4 %	28,9 %	40,3 %	19,5 %	100 %
Jeg har funnet nye samarbeidsparter utenom kommunene	16,5 %	40,4 %	34,8 %	8,3 %	100 %
Å delta i TaKT Opplæringsprogrammet har vært nyttig for meg i min arbeidshverdag	2,6 %	8,9 %	43,5 %	45,1 %	100 %
Jeg har gjort noen endringer i mitt daglige arbeide som følge av kurset	9,1 %	31,6 %	45,5 %	13,9 %	100 %
Vi kommer til å fortsette arbeidet i den kommunale / interkommunale gruppa som jeg jobbet i gjennom kurset	9,8 %	15,5 %	39,1 %	35,7 %	100 %
Vi kommer til å ha mer organisert samarbeide med foreldre-/brukergrupper etter kurset	5,3 %	29,3 %	50,4 %	15 %	100 %
Jeg kommer til å holde kontakten med folk fra de andre kommunene som jeg møtte på kurset	15,8 %	38,7 %	36,7 %	8,9 %	100 %
Vi har tatt det første skritt i handlingsplanen som vi laget siste kursdagen	10,9 %	23,7 %	38,7 %	26,6 %	100 %
Jeg tror vi kommer til å gjennomføre tiltakene i handlingsplanen	4,1 %	8,1 %	51,9 %	35,8 %	100 %

Etter endt kurs inviteres deltakerne til å svare på et elektronisk spørreskjema. Skjemaet består av 21 påstander utledet av de mål som er satt for opplæringsprogrammet som helhet og for de enkelte modulene, hver med svaralternativ: Helt uenig – Ganske uenig – Ganske enig – Helt enig. Det elektroniske evalueringsskjemaet ble først tatt i bruk etter at prosjektet hadde var noe tid. Resultatene i dette notatet baserer seg på svar fra 805 deltakere kontaktet etter medio januar 2007. I alt 672 deltakere² har svart - d.v.s. 54% av alle deltakerne. Vi regner dette som en god svarprosent som skulle gi oss et representativt bilde av deltakernes vurderinger. Tabellen ovenfor viser oversikt over svarfordelingen på alle spørsmålene

2.1 Nytte

Svarene i forhold til påstanden ”Å delta i TaKT Opplæringsprogrammet har vært nyttig for meg i min arbeidshverdag” oppsummerer et hovedinntrykk av at innholdet i opplæringen har bred relevans og at opplegget fungerer etter intensjonen. 45 % sier seg helt enige i denne påstanden, og 43 % sier seg ganske enige.

2.2 Økt kunnskap

Mange (85 %) gir uttrykk for (svarer helt enig/ganske enig) at de har fått mer kunnskap om den velferdspolitiske rammen rundt barn med funksjonsnedsettelse, økt sin kompetanse på aktuelle lover, regler, ytelser og tjenester (85 %) og

² Det er noe variasjon i antallet respondenter (N) for hvert spørsmål - N varierer mellom 652 og 672.

fått økt innsikt i familienes utfordringer i hverdagen og i møte med hjelpeapparatet (85 %). Disse påstandene relaterer seg til målsetninger for modul 1.

2.3 Bedre ferdigheter

Modul 2 har fokus på kommunikasjon og samhandling og samlingen er organisert med mye trening og øvelser. 91 % gir uttrykk for (svarer helt enig/ganske enig) at de har blitt bevisst betydningen av egen kommunikasjon, 82 % (helt enig/ganske enig) mener de har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon og samhandling med brukere og 84 % (helt enig/ganske enig) sier de har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon på tvers av faggrensene, sektorer og forvaltningsnivå. Disse tallene tyder på at innholdet i denne modulen står i forhold til målene.

2.4 Nye ideer

En av hovedmålsetningene med TaKT- satsingen er å spre kunnskap om og erfaringer med modeller og tiltak som kan bidra til å bedre tjenestetilbudet til familiene. Organiseringen av hele kursopplegget og særlig modul og samling 3 er basert på ideen om at det å møtes på tvers av fag, nivå og kommuner og utveksle erfaringer, i seg selv vil kunne bidra til nye ideer og innovasjoner. Siste samling er i hovedsak viet deltakergruppene presentasjoner av gode ideer og løsninger. 92 % gir uttrykk for (helt enig/ganske enig) at de har fått nye ideer til løsninger og 93 % sier seg enig (helt eller ganske) i at de nå vet mer om hvor de kan lete etter gode ideer.

2.5 Utvidet samarbeid

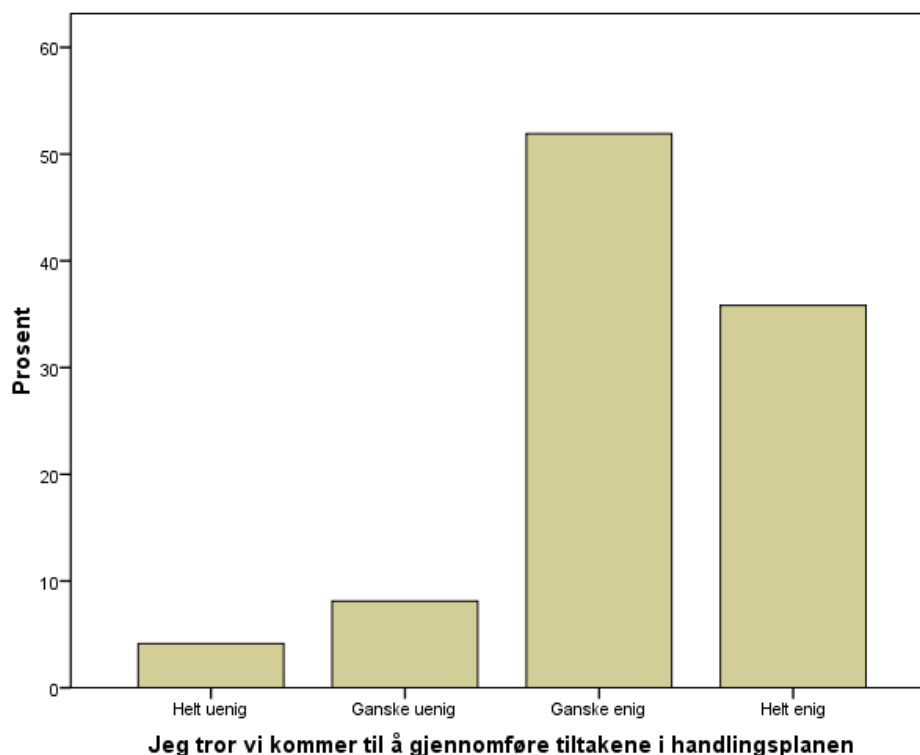
Mellom samlingene jobber deltakerne i kommunale/ interkommunale grupper med en *gjennomgangsoppgave* som skal føre fram til presentasjon av en god løsning/ide på siste samling. 75 % sier seg her enig/ganske enig i påstanden om at de kommer til å fortsette arbeidet i det kommunale /interkommunale nettverket som er blitt etablert evt. vitalisert.

Over halvparten (60 %) sier seg ganske/ helt enige i at de har funnet nye samarbeidspartener i andre kommuner, mens 43 % sier de har funnet nye samarbeidspartener utenom kommunene. Svarene på disse påstandene kan tolkes på flere måter – det kan være at samarbeidsrelasjonene allerede er godt etablert fra før.

Noe under halvparten (46 %) tror de kommer til å holde kontakt med deltakere fra de andre kommunene (fylkesnettverket).

2.6 Den enkeltes muligheter for å bidra til endring

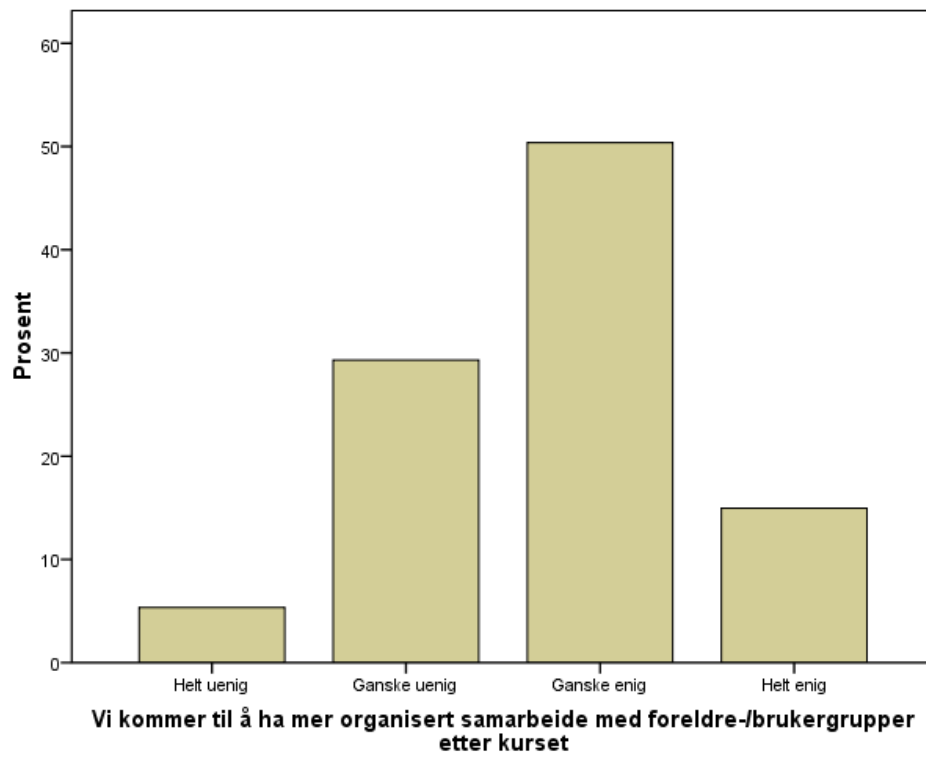
Egen rolle som del av ”systemet” og hvordan man kan jobbe for å forankre endringer videre i kommunen er tema som tas opp gjennom hele kurset. 81 % sier seg helt eller ganske enige i påstanden om at de er blitt bevisst egne muligheter for endring i organisasjonen. Det siste deltakerne gjør før de reiser fra siste samling er i den enkelte kommunale/interkommunale gruppe å lage en forpliktende handlingsplan for *veien videre* – hvordan de skal jobbe sammen og med hva etter endt kurs (se eksempler i vedlegg). Etter to uker melder 65 % at de har tatt det første skritt i handlingsplanen som ble laget siste kursdagen. 88 % tror de kommer til å gjennomføre tiltakene i handlingsplanen.

2.7 Samarbeid med brukerne

Over halvparten av deltakerne (59 %) oppgir at de er ganske/helt enige i påstanden ”Jeg har gjort noen endringer i mitt daglige arbeid som følge av kurset”. Dette er et vanskelig evaluerbart spørsmål. Deltakernes eventuelle endringer i praksis og ikke minst virkninger for brukerne er spørsmål som bør være tema for en bredere anlagt evaluering over tid. 65 % mener de kommer til å ha mer organisert samarbeide med foreldre-/brukergrupper etter kurset. Dette vil det også være interessant å forfølge videre i en mer langsiktig oppfølging og evaluering.

3 Oppfølging av TaKT

TaKT opplæringsprogram er nå gjennomført 27 ganger over samme lest, men med noen justeringer underveis. Rekrutteringen til de siste ”ekstra”- rundene tyder på at markedet er mettet for dette kurset til de målgruppene som har opplevd det som relevant. Imidlertid har tradisjonelle funksjoner innenfor helse- og sosialsektor dominert deltakelsen og det er grunn til å tro at det ville vært marked for flere runder dersom man hadde lyktes i enda bredere tverrfaglig rekruttering. Skolesektor, barnevern og kultursektoren har vært etterspurt.

TaKT opplæringen har i hovedsak vært forbeholdt kommunalt ansatte. Dersom samme kurs skulle gjennomføres flere ganger må målgruppen utvides. Nye kurs med utvidet målgruppe, der de kommunale gruppene ikke bare består av kommunalt ansatte, men også av brukere, 2.linje og andre samarbeidspartner lokalt vil kunne fungere som fruktbare verksteder for utvikling av enda bedre løsninger.

Erfaringer og tilbakemeldinger underveis og innspill gjennom den elektroniske spørreundersøkelsen viser imidlertid behov for videreføring og oppfølging av TaKT - satsingen på andre måter og på flere nivå.

3.1 Formidling fra Idebanken

TaKT - nettsidene, opplæringsprogrammets del av det og Idebanken spesielt har vært en viktig arena for formidling av ideer og erfaringer, det har vært TaKT-deltakernes og andre interessertes mulighet til å knyttes sammen i et nasjonalt virtuelt nettverk. Her er mulighet til å finne kontaktadresser til andre kommuner og deres ideer og erfaringer, og til alle deltakerne i TaKT-opplæringen. Selve Idebanken er nå - etter prosjektavslutning - relativt godt gjemt på sidene til Helsedirektoratet. En elektroniske Idebanken bør vurderes tilknyttet andre varige og relevante nettsteder, for eksempel Familienettet.no.

Uavhengig av spørsmålet om videreføring av nettstedet, bør Vi foreslår i alle fall publisering av en eller flere trykket Idekatalog (som TaKT-publikasjon) i papirversjon på grunnlag av de innsamlede ”gode løsningene” fra deltakergruppene. Helsedirektoratet har allerede igangsatt arbeidet med formidling av modeller for tilbud før og etter skoletid, med sikte på publisering i løpet av høsten 2008. Idebanken rommer stoff til flere tilsvarende temahefter. Publikasjonene bør gjøres tilgjengelig og distribueres på samme måte som de andre TaKT-publikasjonene.

3.2 Hvordan går det videre? Oppfølgingsdager

Spørreundersøkelsen til deltakerne omfatter bl.a. et åpent spørsmål om ønsker for og ideer til oppfølging/videreføring av TaKT - opplæringsprogrammet. Ett av temaene mange trekker fram er ønsket om en oppfølgingsdag/-samling for deltakerne fylkesvis etter et år (hvert år), med presentasjon av status fra kommunene i forhold til gode løsninger/ideer og handlingsplan og utveksling av erfaringer. Hvordan har det gått siden sist? Slike årlige samlinger vil kunne bidra til å opprettholde nyttige nettverk.

Det er ønskelig – fra deltakernes side - at en slik samling samtidig også kan omfatte oppfrisking og oppdatering mht nye lover, retningslinjer, ny forskning og litteratur. Slike oppfølgings-samlinger kan tenkes arrangert av fylkesmannen i samarbeid med relevante fagmiljø. Her kan en se for seg bidrag fra både regionale praksismiljø, FoU- miljø og brukerorganisasjoner regionalt, for å sette fokus på aktuelle prosjekt, tiltak og erfaringer regionalt.

I denne sammenhengen passer det å nevne at deltakerne etterspør samordning av eventuell TaKT-oppfølging og andre statlige satsinger på tverrfaglig samarbeid for tilsvarende målgrupper av ansatte. Det vises f.. eks. konkret til Vestfold, der fylkesmannen gjennomfører et 2-åring utviklingsprogram i systemrettet arbeid med barn og unge på tvers av fag og etater.

3.3 Forankring i ledernivå

Opplæringsprogrammet retter seg i sin form først og fremst mot fagfolk som jobber direkte med tjenesteproduksjon. En viktig utfordring og et viktig tema både i gjennomføring og planer for videreføring er forankring av videre arbeid i kommunenes faglige, administrative og politiske ledelse.

”Administrasjon (ledere, rådmenn osv.) bør delta på deler av liknende samlinger/kurs”.

Deltakerne er veldig opptatt av spørsmålet om kommunikasjon mellom fagnivå og administrativt nivå/ledernivå i kommunene og hvordan forankre videre utviklingsarbeid der beslutningene tas og ressursene fordeles. Integrering kan her skje både ”nedenfra” - ved initiativ fra TaKT-deltakerne (slik det leges opp til i mange av handlingsplanene) - og ”ovenfra” – ved at det arrangeres samlinger for kommunal ledelse der det settes fokus på de temaene som har vært sentrale i TaKT- satsingen. Slike samlinger bør sees i sammenheng med allerede eksisterende arenaer og sammenfallende satsinger.

Mange av kommunegruppene reiser hjem fra TaKT- kurset med en handlingsplan med gode tiltak og kaller lederne sine inn til møte for å legge den fram. I denne sammenhengen kan også TaKT-DVDen og studieheftet være nyttige verktøy. I mange av kommunene vil denne prosessen kunne gå av seg selv. Men det vil være nyttig å kunne tilby de kommunene som ønsker og har behov for det, en form for oppfølgingstjeneste som kan bistå i slike prosesser. Her kan en tenke seg mange måter å organisere dette på f.eks i form av et team av oppfølgingskonsulenter fra regionale FoU- miljø.

”Oppfølging i den enkelte kommune med en samling for virksomhetsledere og rådmenn med presentasjon av handlingsplanene og evaluering av fremdriften med den”.

3.4 Skreddersyddde kommuneprosesser

Norge er mangfoldig, og kommunene har ulike utfordringer. Det etterspørres egne kurs for små kommuner.

"Hverdagen i en liten kommune er helt forskjellig fra en stor kommune, derfor kan det være vanskelig å ta med alt du lærer på kurs. Jeg synes som oftest at det blir henvist til store kommuner når det gjelder modeller for organisering o.l. Det er ikke alltid det passer i små kommuners hverdag."

Og det etterspørres egne kurs for store kommuner – d.v.s. Oslo. Oslo har både en del muligheter og en del utfordringer som er særegne. At noen tjenester er organisert på bydelsnivå, mens andre (skole) ikke er det, bidrar til utfordringer for det tverrfaglige samarbeidet. En annen utfordring er en stor andel minoritetsspråklige innbyggere og brukere, som fordrer andre former for tilrettelegging av tjenester og av møtet med hjelpeapparatet på.

"TaKT i mindre skala, skreddersydd for en enkelt kommune, og med mulighet for flere til å delta". Det er relativt stor etterspørsel etter mer prosessrettede kurs for de enkelte kommuner. Flere trekker fram fordelene ved å kunne gjennomføre særlig kommunikasjonsdelen av kurset i sitt daglige miljø. Behovet for enda bredere tverrfaglig samarbeid trekkes her fram - *"PPT, barnevern og skole må involveres sterkere i det tverrfaglige samarbeidet"*. Kommuneinterne prosesser med bred tverrfaglig deltakelse og deltakelse fra flere nivå vil kunne bidra til organisasjonslæring på en bedre måte enn dagens TaKT-kurs, som bare har noen få deltakere fra hver kommune/bydel.

Slike kurs må naturligvis skreddersys i samarbeid med brukerkommunene. Det vil også til dette være aktuelt å etablere et nettverk av prosessleder- /kursholdermiljø, som kan turnere slike kurs regionalt.

3.5 Koordinerende enheter, individuelle planer og koordinatorene

Det skal finnes en *koordinerende enhet for habiliterings- og rehabiliteringsvirksomheten* i kommunen. Her finnes allerede en infrastruktur å spille på i det videre arbeidet. Det finnes allerede funksjoner og strukturer i kommunen som skal og kan fungere koordinerende på individ- og systemnivå. Å forankre kommunens TaKT – videreføring i de koordinerende enhetene kan i seg selv bidra til å vitalisere, og avdekke viktigheten av denne funksjonen. Både det landsomfattende tilsynet med habiliteringstjenester (2006) og TaKT-samlingene avdekker et stort behov for rekruttering, rolleavklaring, forankring, opplæring og ivaretagelse av koordinatorene på individnivå (knyttet til individuell plan) og for bedre koordinering på systemnivå (systemkoordinatorer, koordinerende enhet).

Samordning og kommunikasjon mellom første og annenlinjetjeneste pekes på som en utfordring i utformingen av helhetlige tilbud, i særdeleshet knyttet til IP. Samarbeid og ansvarsavklaring mellom forvaltningsnivå opptar mange av deltakerne:

"Hvordan skal man sikre gode samarbeidsrutiner mellom 1. og 2. linjetjenesten?"

"Arbeide for en tydeligere fordeling av ansvar mellom 1. og 2. linje mht praktisk arbeid med koordinering og utarbeidelse av IP"

En videreføring av TaKT bør omfatte en kompetanseheving, styrking av nettverk av koordinerende enheter og nettverkene av IP- koordinatorene på individnivå i kommune. Dette kan organiseres på flere vis. Fylkesmannen vil være en viktig aktør. Det er nærliggende å se dette i sammenheng med oppfølging av Samsynt og Framsynt-nettverkene. I tillegg til allerede etablerte strukturene kan det også her bygges på et regionalt nettverk av FoU-miljø og prosessledere/ coacher som kan gi ekstern bistand.

4 Evaluering og forskning

”Kan man undersøke om foreldre/foresatte har fått en bedre hverdag etter dette?”, er et betimelig spørsmål fra en av deltakerne som svar på ønske for oppfølging av TaKT. En evaluering som skal gi svar på om familiene har fått en bedre hverdag må omfatte ulike forskningsmetodiske tilnærminger, ulike aktørers opplevelser og vurderinger – og involvere brukere på flere måter.

Det aller viktigste fokuset for en evaluering er å undersøke og analysere det som skjer i kommunene i ettertid: Hvordan videreføres planene som ble lagt i løpet av kurset? Har man oppnådd bedre samarbeid på tvers av fag? Har samordning mellom faglig og administrativt nivå utviklet seg? Er det endringer i relasjonen til samarbeidsparter utenfor kommunen (gamle og nye)? Er det etablert nye samarbeidsrutiner eller – nettverk? Er det etablert nye tiltak? Har noen nye ideer blitt satt ut i livet? Er samarbeidet med brukerne endret? Hvorfor? Hvorfor ikke? Hva oppleves evt. som hindringer for dette og hvordan kan man jobbe videre for å bygge ned hindringene?

Et annet spørsmål er om måten TaKT opplæringen har vært organisert på fremmer innovasjon og organisasjonslæring. En oppfølgende evaluering vil kunne belyse spørsmål som: Hvilket potensial har nettverk av ulike slag som organiseringsform i offentlig/kommunal sektor? Hvilken betydning har kommunale tverrfaglige nettverk? Når bidrar de til innovasjon og endring? Evt. på hvilken måte? Blir organisasjonene mer ”lærende” (og ikke bare nettverksdeltakerne)? Hvordan?

4.1 Casestudier

Casestudier i en del av deltakerkommunene, der man følger prosesser i etterkant over tid, vil være en egnet framgangsmåte for å belyse flere av disse spørsmålene.

Et dypdykk kan for eksempel gjøres i 10 - 15 kommuner/bydeler evt. fordelt på 2 fylker ved bl.a.:

- oppfølgingsmøter med TaKT-deltakerne
- dokumentasjon og observasjon av implementeringsprosesser (av handlingsplanen)
- oppfølgingsmøter med kommunal ledelse
- oppfølgings-/erfaringskonferanse med kommunene samlet (fylkesvis)
- brukerpanel, fokusgrupper av brukere, lyttemøter
- intervju med samarbeidsparter

4.2 Oppfølgende spørreundersøkelser

TaKT -deltakerne har fortløpende svart på et elektronisk evalueringsskjema en til to uker etter gjennomgått kurs (se kap 2). En oppfølgingsundersøkelse etter en tid vil kunne gi informasjon om endringer i vurderingen av utbytte på sikt og videre hendelser i ettertid. Etablerte mailinglister over alle deltakerne (1243) gir et gunstig utgangspunkt for gjentatte web-baserte³ undersøkelser. Siden gjennomføringen har strukket seg over flere år og nylig er avsluttet, kan det være aktuelt å dele deltakerne etter kursdato, slik at også de siste får avstand i tid til avsluttet kurs. Det vil derfor være hensiktsmessig å strekke undersøkelsen over høsten 2008 og våren 2009.

Spørreskjemaet bør omfatte en del av de samme spørsmålene som sist, for å kunne avdekke eventuell endringer i vurderinger over tid. I tillegg er det aktuelt å legge inn nye spørsmål som kan belyse noen av de spørsmålene vi har listet opp innledningsvis i dette kapitlet.

4.3 Tema for videre forskning

Vi vil i tillegg her trekke fram noen tema som underveis i arbeidet med TaKT opplæringsprogram har utpekt seg som særlig viktige å følge forskningsmessig framover:

- Det er fortsatt grunn til å holde fokus på implementering av ordningen med individuelle planer i kommunene. Det er behov for og tid for systematisk innhenting av brukererfaringer.
- Det er også viktig å holde fokus på forankring av arbeidet med individuelle planer i kommunen og koordineringen mellom individ- og systemnivå. Her er det viktig med følgeforskning og erfaringsoverføring
- Integrering av skolesektoren i øvrig kommunalt tverrfaglig samarbeid, særlig knyttet til individuell plan og koordinatorfunksjonen volder hodebry mange steder, for eksempel i Oslo der skolen er organisert bydekkende, mens øvrige relevante tjenester er organisert på bydelsnivå. Men det finnes også kommuner der dette samarbeidet er uproblematisk. Deres erfaringer og løsninger bør ha stor overføringsverdi – hva er det som gjør at samarbeidet fungerer godt?
- Småkommuner har andre utfordringer enn store og finner også en del andre løsninger. Her er det potensial for kommunale og interkommunale forsøks- og utviklingsprosjekt.
- To-nivå-organisering i kommunene - hemmer eller fremmer den tverrfaglig samarbeid for denne målgruppen? Hvordan styrke samarbeid på tvers innenfor denne organisasjonsmodellen?

---

³ Østlandsforskning har gjennomført disse undersøkelsen ved hjelp av dataprogrammet Opinio

Vedlegg

Handlingsplan for veien videre - eksempler

Vedlegg 4. Handlingsplan for veien videre - eksempler

TaKT Veien videre - Handlingsplan

vårt mål: Etablere Etter Skule Tid - tilbud for ungdomsskuletrinnet (8.-10. trinn).

Hva skal gjøres? (tiltak)	Hvem må involveres - i kommunen og utenfor?	Hvilke ressurser trengs?	Ansvarlig	Når?
Politisk framføring i Hovedutvalg for undervisning (+ Hovedutvalg for helse og sosial)	prosjektgruppe for skoleutviklingsprosjekt. Delplan for grunnskolene		Kommunalsjef	juni 2007
Sak for tjenestecorientert nettverk for rehabilitering og sammensatte tjenester	Nettverket + rektorer	Kompetanse cm samarbeid	Helsesjef	2007
Praktisk organisering av tilbudet + innhold i tilbudet	Skolene Omserog	Lokale Personell transport	Rektor	1. del av 2008

Neste skritt er: Ferdigstillelse av sak til Hovedutvalg

Navn og kommune/bydel/ instans på alle i gruppa: Østre Toten kommune: Høge Fossbender Paulsen
Siri Hvamstad

3 eks.

TaKT Veien videre - Handlingsplan

Vårt mål:

Hva skal gjøres? (tiltak)	Hvem må involveres - i kommunen og utenfor?	Hvilke ressurser trengs?	Ansvarlig	Når?
koordinerte enhet skal opprettes i kommunen (inneholder mange delmål)	Helse- og sosialsektoren, Skole- og Børnehage og Rådmannen	ledelse stilling i 3mnd + ressurser fra Utredningspanel	Utredningsutvalget	Innen utgangen mars 07
Samarbeid rundt støttekontakt gruppe/aktivitet deltakere med ADHD og lignende	kverne kommune v/Ann Kristin Holt Johannesen	innbefatter organisatoriske momenter som i dag er tilgjengelige vil utvikle	Grynjana Gjundersberg	Våren 07

Neste skritt er:

Navn og kommune/bydel/ instans på alle i gruppa: ^{regionalt} Perianne Skuthebykle, Alinda Nardoo, Gry Anja Gjundersberg, ^{avdelings} Finn Heier Nils ^{avdelings} Anne Børge Divesrud, Hilde Ristvedt

Communitas Vardal

TaKT Veien videre - Handlingsplan

Vårt mål:

Hva skal gjøres? (tiltak)	Hvem må involveres - i kommunen og utenfor?	Hvilke ressurser trengs?	Ansvarlig	Når?
1 Det skal leges gode rutiner rundt arbeidet med IP og ansvarsgrupper	i bydel: strategiske ledere og alle fester utenfor: skole, NAV m.v.	Gjennom bruk av eksisterende stillinger (koordinerende enhet) og støttepersonell	Strategiske ledere og fester	Implementere i arbeid med strategiplan + festerpende
2 Bedret samarbeid mellom bydelens tjenestesteder	alle i bydel Føres til løsning i info. møter, fester og lokaler	tid + lokaler	Aud. lederene	festerpende
3 Vis filmen: "Lakten på de gode løsningene" og holdning til arbeid	alle i bydel	kan vises på møter i avdeling	tjenesteledere i samarbeid med festerpende	innen utgangen av 2027
Viderefornidde info fra TaKT-seminarene, med spesiell fokus på bydelene og hjelp til å finne løsninger	alle i bydel	---	---	---

Neste skritt er:

Navn og kommune/bydel/ instans på alle i gruppa:

Bydel Grønd. Wenche Undrum, Mia Iversrud, Anniken Thorelse

D eks.

TaKT Veien videre - Handlingsplan

vårt mål: Få dette forankret i ledelsen

Hva skal gjøres? (tiltak)	Hvem må involveres - i kommunen og utenfor?	Hvilke ressurser trengs?	Ansvarlig	Når?
Informasjonssmøte om hva å satse på. Re har gitt et møte arbeidslaget på tross av begrensede koordinering og ansvarsg. møte form 14.11	ledelsen Radmann Kommunalsjef Tillitsombud Lurksomhetsleder	Tid Løkker	Marte Thorstein Sandra Sandra Catherine	Innen utgangen av februar
1. Koordinatorene & koordineringene tar ansvar for å klare funksjonene til presentasjon i 5. mai	Grüppa (TaKT)	Grüppa (TaKT)	Grüppa Thorstein Mikkeller	fortløpende
Arb. for innsend. TaKT.			Sandra	— i —

Neste skritt er: møtes i uke 5.

Navn og kommune/bydel/ instans på alle i gruppa: Re kommune
 - Cathine Behtle - Marthe Dahlen
 - Lilla R. Holm - Thorstein Føn
 - Sandra Thøstie

TaKT

Veien videre - Handlingsplan

Vårt mål: Individuell plan som veileter i Tynset kommune.

Hva skal gjøres? (tiltak)	Hvem må involveres - i kommunen og utenfor?	Hvilke ressurser trengs?	Ansvarlig	Når?
Redigjøre informasjonssystemet om individuelle planer.	Referansegruppe for Tynset Rehabil-NØR Rådmann	Økonomiske midler for kjøping av bryllup	Systemkoord. for I.P.	1/6 07.
Sikre tilrettelegging av I.P koordinatører innen et bredt fagområde	PPT, kommunen, sosial, kultur, helse, kultur, IT, HBo, Do og bh.		Systemkoord. for I.P. Referanse og Rådmann	Kontinuerlig
Sikre oppfølging og oppfølging av arbeid med I.P. for seg selv og barna sine	Rådmann Systemkoordinator referanse og Rådmann	Økonomiske ressurser for systemkoord.	—	Kontinuerlig

Neste skritt er: Koordinerende instans for habilitering og rehabilitering.

Navn og kommune/bydel/ instans på alle i gruppa:

Tynset kommune. Tone Strand, Elfid Seydort, Sissel Unset.

TaKT Veien videre - Handlingsplan

Vårt mål:

Hva skal gjøres? (tiltak)	Hvem må involveres - i kommunen og utenfor?	Hvilke ressurser trengs?	Ansvarlig	Når?
"Styingsgruppe" for Samarb. barn og unge	Rådman, Kom.sjef, Rådgiver -settelsestab, Alle virksomhetsledere Ordfører	TID!	Rådman. Inger + Kristine sender mail med våre forslag. Vi følger opp for å se om han følger opp	Sender mail i morgen - følger opp ved påsketider.
Evalueringssmøte av Samarb. plan	— " — samt vi som løber med dette fra daglig.	TID!		
Kollegaveiledning	— " —	TID!		
Samarb. plan på nettsiden til kommunen.	Ordfører			

Neste skritt er:

Navn og kommune/bydel/ instans på alle i gruppa:

Svelvik kommune
Inger Gran - Barneverntj.
Kristine Borhman - Tiltaksfunksjonsberedning.

2 stk.

Meks.

TaKT Veien videre - Handlingsplan

Vårt mål:

Hva skal gjøres? (tiltak)	Hvem må involveres - i kommunen og utenfor?	Hvilke ressurser trengs?	Ansvarlig	Når?
Se på org. av store karitativorden.	Sos. og l. team, TFF, Nettv. kom.	Elstørende, Støtte midler, Psykiatrimidler	BOU	20.06.07
Oppr. av tilbud av banebolig	Virkemiddel, Bolig, SST, TFF	Fådder penger.	BOU, SST, V. Sankets.	20.06.07
Helgeavlusning i form av Akuttestaser.	SST, TFF.	Elstørende avl. midler	TFF, Uptans - SST, karitativt Ungdomshuset	20.06.07

Neste skritt er:
 4
 Navn og kommune/bydel/ instans på alle i gruppa:
 Lars Erich Lundh, Kelle C. Staveland
 Else-Drill Høyer, Ole-Harald Skog
 TÅNSØE KOMMUNE
 BOU = Barn og Unge

SST: STAB - OG STÅTTERENGER
 TFF: Tiltaks- og Fossilvirkemiddel og so

TaKT Idebanken Oversikt

http://www.shdir.no/takt/oppl_ring/idebank/

(Eksisterende ordning/tiltak er markert Planer og ideer er ikke markert)

	Fylke	Kommune	Tittel	Tema (tiltak/tjeneste)	Tema (system)
1.	Hordaland	Askøy	Avlastnings- og fritidstilbud	Avlastning	
2.	Hordaland	Lindås	Det første møtet	Det første møtet	Brukerdialog
3.	Hordaland	Fana	Ny i bydelen - case	Det første møtet Informasjon	Informasjon
4.	Hordaland	Os	System for arbeidet med IP i Os kommune	Individuell plan	Kommunal forankring
5.	Hordaland	Bergen, Ytrebygda	Tverrfaglig løsningsmøte – et case	Individuell plan	Tverrfaglig samarbeid
6.	Hordaland	Fjell	Ambulerande miljøretta team	Team	Tverrfaglig samarbeid
7.	Hordaland	Fusa og Samnanger	Aukt brukermedverknad på individ og systemnivå		Interkommunalt samarbeid Brukermedvirkning
8.	Hordaland	Odda, Meland og Radøy	Utvida dag på den vidaregående skulen	Heldagstilbud vidaregående	Interkommunalt samarbeid
9.	Hordaland	Kvinnherrad	Tiltak og tjenester for barn og unge		Tverrfaglig samarbeid Samordning av tjenester
10.	Nordland	Saltdal Fauske	Interkommunalt samarbeid	Avlastning	Interkommunalt samarbeid
11.	Nordland	Meløy Lurøy Gildeskål Nordlandssykehuset	Kontaktskapende arbeid mellom familier	Foreldrenettverk	
12.	Nordland	Bindal Brønnøy Sømna Vega Vevelstad	Regionalt foreldrenettverk på Sør-Helgeland	Foreldrenettverk	
13.	Nordland	Narvik	Barnas Møteplass	Fritidstilbud	
14.	Nordland	Vefsn	Fritidstilbud til barn og ungdom	Fritidstilbud	
15.	Nordland	Bodø	Hvordan ivareta koordinatorene	Individuell plan	Koordinatorer
16.	Nordland	Steigen	Fra barnehage til skole – et case	Overgang barnehage-skole	Ansvarsgruppe
17.	Nordland	Hadsel	Tverrfaglige ressursuker i 1 klasse	Samarbeid skole og helsepersonell	
18.	Nordland	Sortland	Tilrettelegging...	Tverrfaglig tiltaksgruppe	Tverrfaglig samarbeid
19.	Sør-Trøndelag	Melhus	Nettverk for koordinatører		Koordinatorer

20.	Sør-Trøndelag	Hemne	Utsatte barn og unge		Tverrfaglig samarbeid
21.	Sør-Trøndelag	Trondheim	Hvordan letter brukernes hverdag i møte med det offentlige	Offentlig servicekontor	
22.	Telemark	Bamble	Modell for tverrfaglig samarbeid		Tverrfaglig samarbeid
23.	Telemark	Tinn Seljord	Interkommunalt samarbeid om bofellesskap, avlastning og tverrfaglige team	Avlastning	Interkommunalt samarbeid
24.	Telemark	Porsgrunn HABU	S.T.I.N.A.-kontakt	Det første møtet	
25.	Telemark	Nome Bø Sauherad	Tilrettelagt fritidstilbud	Fritidstilbud	Interkommunalt samarbeid
26.	Troms	Kåfjord	Å finne den gode løsningen		Brukerdialog
27.	Troms	Lenvik Balsfjord	Overgang barnehage – skole – et case	Overgang barnehage - skole	
28.	Troms	Salangen	SFO-tilbud for barn med særskilte behov	SFO/etter skoletid	Samarbeid med frivillige
29.	Vestfold	Sande	Bo- og treningsleilighet	Bolig	
30.	Vestfold	Re	Prosjekt AiRE forebyggende barne og ungdomsarbeid	Fritidstilbud	Samarbeid med frivillige
31.	Vestfold	Tønsberg	Fra helsestasjon til barnehage	Overgang	Ansvarsgruppe
32.	Vestfold	Stokke	En ansvarsgruppemodell	Individuell plan	Ansvarsgruppe
33.	Østfold	Skiptvedt Trøgstad	Ansvarsgruppa som mulighet		Ansvarsgruppe
34.	Østfold	Fredrikstad Hvaler HiØ	Etablering av ansvarsgruppe		Ansvarsgruppe
35.	Østfold	Eidsberg Rakkestad	KLEM - kommunikasjonsmodell		Tverrfaglig samarbeid
36.	Østfold	Moss	Boligstruktur og boligvalg for mennesker med utviklingshemming	Bolig	Kommunal forankring
37.	Østfold	Askim	Familiens Hus	Samlokalisering	Tverrfaglig samarbeid
38.	Østfold	Halden	Støttekontaktgrupper	Støttekontaktgrupper	
39.	Oppland	Vestre Toten	Flerbruk, fleksibilitet og kapasitetsøkning	Avlastning	
40.	Oppland	Nordre Land	Støttekontaktordningen	Støttekontaktordninger	
41.	Oppland	Øystre Slidre og Nord-Aurdal	Overføring av barn med omfattende tiltaksbehov fra spesialisthelsetjenesten til kommunen	Overføringsrutiner Arbeidsmetoder	Samarbeid mellom kommune og spes.helsetjenesten
42.	Oppland	Østre Toten	Identitet og seksualitet – et tilrettelagt undervisningstilbud	Oppøring Nettverksbygging	Tverrfaglig samarbeid Samarbeid mellom nivå

43.	Oppland	Gjøvik	SFO-tilbud i ungdomsskolene	SFO/etter skoletid	
44.	Oppland	Sør-Aurdal	Fokus på helhetlige tjenester		Tverrfaglig samarbeid
45.	Oppland	Nordre Land og Østre Toten	Teambygging	Teamorganisering	
46.	Oppland	Øyer, Gausdal og Lillehammer	Downsnettverk	Nettverk for barn, foreldre og fagfolk	Interkommunalt samarbeid
47.	Oppland	Tynset	Informasjonsbrosjyre om Individuell Plan	Individuell Plan	Samordnet informasjon
48.	Hedmark	Ringsaker	Kommunale team for assistanse i alle livsarenaer	Individuell Plan Teamorganisering	
49.	Hedmark	Kongsvinger	Luftslottet – kan det bli virkelighet i vår kommune?	Modell for tverrfaglig samarbeid	Tverrfaglig samarbeid
50.	Hedmark	Elverum/Løten	Nettverksbygging for besteforeldre og andre nærpersoner	Nettverk	
51.	Hedmark	Sør-Odal Nord-Odal	Avlastning på tvers av kommunegrenser Systemkoordinator på tvers		Interkommunalt samarbeid
52.	Hedmark	Os	Omsorgsgrupper i ønsketurnus	Team	
53.	Hedmark	Åsnes	Koordinatorstilling		
54.	Hedmark	Ringsaker	Tilpasset aktivitet	Etter skole -tilbud for ungdom	
55.	Hedmark	Hamar	Rutiner for overgangen barneskole/ungdomsskole	Overgangsrutiner	
56.	Buskerud	Kongsberg	Koordineringstjenesten anno 2007	Individuell plan Koordinering	Kommunal forankring
57.	Buskerud	Lier	Heldagsskoletilbud – Miljøverkstedet og Hundremeterskogen	Heldagsskoletilbud	
58.	Buskerud	Nedre Eiker	Ett livsløp under samme tak - kompetansehuset	Samlokalisering	
59.	Buskerud	Ringerike	Annerledesskolen	Skole/barnehage/avlastning samlet	
60.	Akershus	Ås	Ambulerende team - lavterskeltilbud	Forebyggende prosjekt	
61.	Akershus	Asker Bærum	Samarbeid om dagtilbud til barn med nedsatt funksjonsevne		Tverrfaglig samarbeid
62.	Akershus	Ski	Kulturskolen- også for barn med nedsatt funksjonsevne	Kulturtilbud	Tverretatlig samarbeid
63.	Akershus	Skedsmo Lørenskog Rælingen	FEST – interkommunalt før og etterskoletilbud for ungdom i videregående skole	SFO/etter skoletid	Interkommunalt samarbeid
64.	Finnmark	Alta	Heldags-/helårstilbud til barn med spesielle behov ved en grunnskole i Alta	Heldagstilbud Team	

65.	Finnmark	Hammerfest	Tverrfaglig/tverretatlig team	Team	
66.	Oslo	Bydel Bjerke	Forsterket avdeling	Barnehage	
67.	Oslo	Bydel Østensjø, Nordstrand og Søndre Nordstrand	Retningslinjer for familier flytter		Overføringsrutiner mellom bydeler
68.	Oslo	Bydel Frogner og Nordre Aker	Spesialavdeling i ordinær barnehage	Barnehage	
69.	Nord-Trøndelag	Frosta Levanger	Overgangen fra barnehage til skole	Overgangsrutiner	
70.	Nord-Trøndelag	Meråker Stjørdal	Se meg også! Søsken til barn med funksjonsnedsettelse	Tiltak for søsken	
71.	Møre og Romsdal	Ørsta og Volda	Brukar sitt møte med eit koordinert tenesteapparat	Brukerkoordinator Koordinerende enhet	Koordinering
72.	Møre og Romsdal	Sykkylven			Helhetlige tjenester
73.	Møre og Romsdal	Vanylven	Fritidstilbud : bading i oppvarma basseng	Fritidstilbud	
74.	Møre og Romsdal	Herøy	Prosjekt bustad	Bolig	Tverrfaglig samarbeid
75.	Møre og Romsdal	Ålesund og Giske	SamPro - en god løsning? Verktøy for individuell plan	Individuell plan	
76.	Møre og Romsdal	Rindal og Surnadal	Hest og miljø	Fritidstilbud Behandlingstilbud	
77.	Møre og Romsdal	Gjemnes	Samarbeid mellom 1 og 2 linjetjeneste		Samarbeid mellom forvaltningsnivå
78.	Møre og Romsdal	Ulstein	Ulstein kommune går i takt Hvordan sikre brukermedvirkning i arbeide med IP	Brukermedvirkning Individuell plan	
79.	Møre og Romsdal	Aukra	Ansvarsgrupper i Aukra	Ansvarsgrupper	
80.	Rogaland	Karmøy	Leir for barn med fysisk funksjonsnedsettelse	Avlastning Fritidstilbud	
81.	Rogaland	Klepp	Suksessfaktorer ved bruk av individuell plan i Klepp kommune	Individuell plan Koordinatorer	Kommunal forankring
82.	Rogaland	Lund	Opplæring av personell som arbeider med barn med spesielle diagnoser	Kompetanseutvikling	Interkommunalt samarbeid
83.	Rogaland	Sandnes	Helhetlig modell for samhandling og koordinering - verktøykasse	Kunnskapsbase og oppslagsverk på nett	Tverrfaglig samarbeid
84.	Rogaland	Forsand	Avlastningstilbud for barn med funksjons-	Avlastning	Tverrfaglig samarbeid

			nedsetting		
85.	Rogaland	Haugesund, Tysvær, Utsira	Veiviser for fagpersoner		Kommunalt samarbeid
86.	Rogaland	Sola	Planlegging av en barnebolig	Barnebolig	
87.	Rogaland	Gjesdal	Prosjekt God oppvekst i Gjesdal	Helgetilbud Dialogmøter Helhetlig plan	
88.	Sogn og Fjordane	Luster	Godt tverrfaglig samarbeid		
89.	Sogn og Fjordane	Flora, Bremanger	Hvordan overføre positive erfaringer til andre områder?		Interkommunalt samarbeid
90.	Sogn og Fjordane	Førde kommune	Det gode møtet - system og rutinar	Informasjon	Koordinering
91.	Sogn og Fjordane	Leikanger	Ansvarsgruppe felles mal og rutiner	Ansvarsgruppe	
92.	Sogn og Fjordane	Høyanger	Samarbeid mellom kommune og brukar om bustadstilpassing	Boligbygging	
93.	Sogn og Fjordane	Årdal	Barn og unge i fokus Rettleiing i tverrfaglig samarbeid		Tverrfaglig samarbeid
94.	Sogn og Fjordane	Hyllestad	Ressursteam for born og unge	Koordinering av tjenester	
95.	Sogn og Fjordane	Selje	Trivelig avlastning i Selje kommune	Avlastning	
96.	Sogn og Fjordane	Aurland, Balestrand og Lærdal	Flytting til eigen bustad	Overgang	
97.	Aust-Agder	Froland	Heldagstilbud	Heldagstilbud	
98.	Aust-Agder	Grimstad og Lillesand	Det første møtet		
99.	Aust-Agder	Arendal	Krav til systemet rundt IP - til nytte for familier med sammensatte behov?	Individuell plan Koordinator	

TaKT Opplæring Slutttrapport

Østlandsforskning og Høgskolen i Lillehammer ved Avdeling for Helse- og Sosialfag og Senter for Livslang Læring har utviklet og gjennomført, på oppdrag fra Sosial- og helsedirektoratet, et kompetansehevingsprogram for ansatte i kommune-Norge som jobber med familier med barn med funksjonsnedsettelse i årene 2006 - 2008. Opplæringsprogrammet er en del av direktoratets satsing for bedre tilrettelegging av det kommunale tjenestetilbudet til barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier (TaKT).

Dette notatet dokumenterer og oppsummerer noen av erfaringene og peker på noen behov for oppfølging utover prosjektperioden.

Notat nr.: 03/2008
ISSN nr: 0808-4653